

Ukrajinské národní hnutí

Halič, Bukovina a Zakarpatí po roce
1848

Halič po porážce revoluce 1848

- Po roce 1848 zůstávala Halič spolu se Zakarpatím a Bukovinou jednou z nejchudších oblastí v Evropě.
- Počet obyvatelstva zde v průběhu 2. pol. 19. stol. významně narůstal, změny se týkaly i národnostního složení obyvatelstva: pomalu klesalo procento Rusínů ve prospěch Poláků.
- Sociální postavení rolníků bylo po reformách roku 1848 podobné, jako u rolníků v ruské Ukrajině po reformách roku 1861. Jejich právní status se zlepšil, ale ekonomická situace zůstávala stále stejně bezúspěšná.

Halič po porážce revoluce 1848

- Politický vývoj v Rakousku směřoval k novému posílení centrální moci. 50. léta 19. stol. jsou érou tzv. bachovského absolutismu.
- V Haliči se v roce 1851 sama rozpustila *Hlavní ruská rada*, čímž začalo nové období rusínské politické pasivity.
- Představitelem bachovské politiky v Haliči byl místodržící Agenor Goluchowski (1849 - 1859), který úspěšně podporoval polské zájmy v Haliči.

Konec bachovského absolutismu a důsledky pro Halič

- Toto období skončilo v důsledku zahraničněpolitických neúspěchů Rakouska v roce 1859. Následovalo znovuotevření národnostní problematiky Rakouska.
- Výsledkem byl v roce 1867 vznik Rakousko-uherské dualistické monarchie. V důsledku tohoto nového rozdělení zůstaly Halič a Bukovina v rakouské části monarchie, kdežto Zakarpatí připadlo Uhrám.
- Vývoj v Haliči zásadně ovlivnilo vyrovnání rakousko-polské, které znamenalo posílení politických práv Poláků v Haliči. Začalo tak období polské dominance.

Nové směry v rusínském hnutí

- **Moskvofilové** (rusofilové): hledali záchranu před Poláky u Rusů a v ruské kultuře. Tento směr si získal četné příznivce mezi starou generací rusínské inteligence (Jakiv Holovackyj). Moskvofilové převzali vedení v existujících rusínských organizacích ve Lvově. Dominovali v politickém a společenském životě haličských Ukrajinců od 60. do 80. let 19. století.

Nové směry v rusínském hnutí

- **Národovci:** Na počátku 60. let se začíná rodit národovecké hnutí, do kterého se zapojila především mladá ukrajinská inteligence. V jeho čele stál mj. Volodymyr Šaškevyč (syn Markijana). Národovci měli silný vliv ve studentských organizacích-hromadách, které vznikaly podle vzoru kyjevské hromady (první vznikla v roce 1863 ve Lvově.)
- V roce 1868 tamtéž vznikla společnost *Prosvita*, která vydávala ukrajinské knížky pro široký okruh čtenářů. V roce 1873 byla díky společnému úsilí haličských i podněperských Ukrajinců založena Literárně-vědecká společnost Tarase Ševčenka.

Nové směry v rusínském hnutí

- **Národovci:** Od roku 1880 začíná ve Lvově vycházet deník *Dilo* jako názorový antipod moskvofilskému *Slovu*. Dále začal vycházet literárně vědecký časopis *Zorja* a také noviny pro rolníky *Bat'kivščyna*. Jejich vydavatel Julian Romančuk se v roce 1885 dostává do čela nově založené politické organizace národovců *Narodna Rada*.
- V 80. letech se národovci stávají vůdčí silou v rusínském hnutí a moskvofily vytlačují na druhou kolej. Pro moskvofily byl těžkou ranou soudní proces v roce 1882 s jeho vůdci obviněnými rakouskou vládou z vazeb na ruskou vládu a ze zrady Rakouska.

Nové směry v rusínském hnutí

- **Radikálové:** V pol. 70. let se v Haliči objevuje nová inteligence, která se kriticky staví k oběma zmiňovaným proudům v rusínském hnutí a která se pod vlivem Mychajla Drahomanova obrací k myšlenkám socialismu. Tento nový, radikální, směr se na politické scéně objevil v roce 1877 v rámci soudního procesu proti ukrajinským socialistům (jedním z představitelů směru byl Ivan Franko).
- Tato nepočetná skupinka haličských radikálů měla velký vliv na další směřování ukrajinského hnutí, mj. založili v roce 1890 první ukrajinskou politickou stranu, v jejímž rámci se poprvé objevila myšlenka politické samostatnosti Ukrajiny.

Bukovina a Zakarpatí

- 80% západních Ukrajinců žilo v Haliči, 20% v Bukovině a Zakarpatí.
- Bukovina byla v roce 1861 vyhlášena za samostatnou provincii, žilo v ní asi 300 tisíc Rusínů, což byla necelá polovina obyvatelstva (vedle Rumunů, Židů a Němců). Bukovinští rusínští rolníci byli relativně nejzámožnější a měli větší možnosti díky tomu, že rumunští statkáři neměli takový vliv ve Vídni jako Poláci a Uhři.
- Zakarpatští Rusíni tvořili 70% obyvatelstva oblasti, ale byli pod tvrdým tlakem uherských pánů, jejich postavení bylo vůbec nejhorší ze všech tří západoukrajinských oblastí. V roce 1848 dosáhli pod vedením Adolfa Dobrjanského a Oleksandra Duchnovyče dílčích úspěchů, ale postupně (zvl. po roce 1867) se prosadila tvrdá maďarizace.

Literatura

- HIMKA, John-Paul. *Galician Villagers and the Ukrainian National Movement in the Nineteenth Century* [online]. nedatováno [vid. 1. duben 2014]. Dostupné z: [http://www.academia.edu/497020/Galician Villagers and the Ukrainian National Movement in the Nineteenth Century](http://www.academia.edu/497020/Galician_Villagers_and_the_Ukrainian_National_Movement_in_the_Nineteenth_Century)
- HRYCAK, Jaroslav. *Narys istorii Ukraïny: formuvannja modernoi ukraïns'koï nacii XIX - XX stolittja*. Kyïv: Vydavn. Heneza, 2000. ISBN 9665041509 9789665041504.
- MAGOCSI, Paul Robert. *Roots of Ukrainian Nationalism*. B.m.: University of Toronto Press, 2002. ISBN 9781442613140.
- SUBTEL'NYJ, O. *Ukrajina: Istorija*. 3., pererob. i dop. vyd. Kyjiv: Lybid', 1993.